

BORGARTING LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 06.10.2014 i Borgarting lagmannsrett

Saksnr.: 13-180678ASD-BORG/02

Dommere:

Lagdommer
Konstituert lagdommer
Ekstraordinær
lagdommer

Mary-Ann Hedlund
Harald Georg Venger
Tom L. Urdahl

Ankende part

Morgan Andersen

Advokat Rune Gaustad

Ankemoetpart

Aftenposten AS

Advokat Jon Wessel-Aas

Saken gjelder krav om erstatning på grunnlag av ærekrenkelse i trykt skrift, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 første og annet ledd.

Høsten 2007 var Fredrikstad fotballklubb (FFK), og flere personer knyttet til klubben, under politietterforskning for skatteunndragelse. Grunnlaget var mistanke om at klubben hadde utbetalt spillerlønn til Rajo Piroja som honorar til Pirojas estiske agentselskap for talentspeiding (scouting) i Baltikum. Forholdet skulle ha skjedd i perioden 2004 til 2009. Klubben og flere personer i klubben er i ettertid ilagt straff for forholdet.

Morgan Andersen var administrerende direktør i FFK fra 2006 til 2008. Han ble pågrepet og siktet i Piroja-saken 13. desember 2011. Samme dag ransaket politiet FFKs lokaler.

Påfølgende dag, 14. desember 2011, skrev Aftenposten om politiaksjonen i FFK og siktelsen av Morgan Andersen og en annen tidligere FFK-leder i Piroja-saken.

Erstatningskravet knytter seg til en annen artikkel som ble trykket samme dag under overskriften "Ny millionutbetaling granskes". Til artikkelen ble det trykket faksimile av en faktura fra et sveitsisk selskap til FFK for "Scouting & assistans Svenska marknaden 2008-2009". Fakturaen lød på 1 000 000 kroner. Morgan Andersen var oppgitt som klubbens referanseperson på fakturaen, og Aftenposten fremsatte følgende påstand i artikkelen:

En av de siste tingene han [Morgan Andersen] gjorde som FFK-ansatt var å inngå en avtale som umiddelbart kan minne veldig om Piroja-kontrakten.

Senere i artikkelen beskrives avtalen som "mer eller mindre identisk med den avtalen som ble gjort med Pirojas estiske agentselskap". I artikkelen knyttes fakturaen til kontrakten som ble inngått med spilleren Abgar Barsom noen uker før fakturaen ble sendt. Det går videre frem at Aftenposten hadde forelagt fakturaen for Skatt Øst som opplyste at de nye opplysningene ville bli gransket, jf. overskriften.

Artikkelen inneholder videre en profil av Morgan Andersen hvor det blant annet heter følgende om Andersens bakgrunn som idrettsleder:

Var leder for NISO og endte i personalsak, som endte med fellende dom i lagmannsretten. Var direktør i Lyn i 2005 og 2006, og sentral i overgangen for John Obi Mikel til Manchester United/Chelsea. Andersen ble i mars 2008 kjent skyldig for dokumentforfalskning og falsk politianmeldelse, og ble dømt til ett års betinget fengsel med prøvetid på to år. [...]

Det er opplyst i artikkelen at Aftenposten ikke hadde lyktes med å få en kommentar fra Andersen før artikkelen ble trykket i morgenutgaven 14. desember 2011. Klokken 20:27 samme dag publiserte Aftenposten en artikkel i nettavisen der Andersen imøtegikk påstanden om at han skulle ha inngått avtalen, og hvor han blant annet opplyste å ha vært

sykmeldt da spilleravtalen med Barsom ble inngått av klubben. Imøtegåelsen ble også trykket i en egen artikkel i morgenutgaven 15. desember 2011 under overskriften "Andersen avviser avtale".

Etter klage fra Andersen konkluderte Pressens faglige utvalg (PFU) 19. juni 2012 med at Aftenposten hadde brutt god presseskikk gjennom dekningen i avisartikkelen 14. desember 2011. PFU la konkret til grunn at avisen hadde brutt Vær Varsom-plakaten punkt 4.14 for manglende samtidig imøtegåelse, og punkt 3.2 for utilstrekkelig kildegrunnlag og dokumentasjon i lys av mangelen på samtidig kommentar fra Andersen.

Etterforskningen av fakturaen som lå til grunn for artikkelen 14. desember 2011 har ikke medført at Andersen har blitt siktet for straffbare forhold.

I stevning 16. april 2013 tok Morgan Andersen ut søksmål mot Aftenposten AS for Oslo tingrett med krav om erstatning for ærekrenkelse. Aftenposten AS bestred kravet i tilsvarende svar 10. mai 2013.

Oslo tingrett avsa 29. august 2013 dom med slik domsslutning:

1. Aftenposten frifinnes.
2. Morgan Andersen dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale kr 476 935 – firehundreogstusensekstusenihundreogtrettifem – til Aftenposten AS i erstatning for deres sakskostnader.

Morgan Andersen har i rett tid påanket dommen til Borgarting lagmannsrett. Anken gjelder rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen.

Siktelsen mot Andersen i Piiroja-saken ble henlagt etter bevisets stilling 30. januar 2014. Saken står ellers i det vesentlige i samme stilling som for tingretten. Om det nærmere saksforholdet vises det derfor til tingrettens dom.

Ankeforhandling ble holdt i Borgarting lagmannsretts hus 9. – 11. september 2014. Morgan Andersen avga forklaring. I tillegg ble det avhørt ti vitner og foretatt bevisførsel som fremgår av rettsboken.

Den ankende part – *Morgan Andersen* – har i det vesentlige anført:

Aftenposten har fremsatt en rettsstridig ærekrenkelse i artikkelen 14. desember 2011. Vilkårene for erstatningsansvar etter skadeserstatningsloven § 3-6 foreligger.

Artikkelen innebærer en objektiv overtredelse av straffeloven § 247. Ytringen er ikke berettiget ut fra de hensyn som begrunner yttringsfriheten.

Beskyldningen om at Andersen hadde inngått en avtale knyttet til Abgar Barsom, som var mer eller mindre identisk med den avtalen som ble gjort med Piirojas agentselskap, innebærer en faktisk beskyldning om grov skatteunndragelse i den konteksten den ble fremsatt. Beskyldningen er usann og hovedregelen er at slike beskyldninger ikke er beskyttet av yttringsfriheten. Morgan Andersens eventuelle personlige befatning med fakturaen har begrenset allmenn interesse. Hensynet til den allmenne interessen hadde vært tilstrekkelig i varetatt om oppslaget ikke var knyttet til Andersens person.

Aftenposten har ikke opptrådt med tilstrekkelig aktsomhet til at beskyldningen likevel kan anses vernet. Det vises i denne forbindelse blant annet til at artikkelen er trykket på grunnlag av anonyme kilder som må likestilles med manglende kilder, samt to fakturaer. Dette er et særdeles tynt kildegrunnlag. I tillegg kommer at Andersen ikke ble gitt mulighet til imøtegåelse av beskyldningene.

Artikkelen trekker også frem delvis uriktige påstander om forhold ligger langt tilbake i tid, og som uansett ikke har relevans for saken. Dette kan ikke ha hatt annen hensikt enn å sverte Andersen. Fremstillingen av Andersens bakgrunn i NISO må således forstås som at Andersen fikk sparken i organisasjonen. Dette er ikke tilfellet. Aftenposten hadde heller ingen aktverdig grunn til å referere dommen i Mikel-saken.

Ovennevnte utsagn må vurderes i sammenheng med hele reportasjen og sakskomplekset de er en del av, og de utgjør både hver for seg og samlet en rettsstridig ærekrenkelse av Andersen som har påført Andersen økonomisk tap.

Det må legges til grunn at Andersen ville opprettholdt en årslønn på 750 000 kroner i 2012, og deretter 1 500 000 kroner per år, dersom ærekrenkelsen ikke hadde vært fremsatt. Dette gir et lidt inntektstap per 1. september 2014 på 1 756 514 kroner. Som en direkte følge av artikkelen mistet Andersen i tillegg et oppdrag i 2012 som skulle avlønnes med 68 000 kroner. Lidt tap kreves skjønsmessig erstattet med inntil 1 822 000 kroner.

Andersen har videre skutt inn til sammen 1 121 155 kroner i selskapet Olympic Brygga AS hvor han er hovedaksjonær, styreleder og daglig leder. Som følge av artikkelen fikk selskapet verken finansiering gjennom ordinære lån eller avtaler om leasing av utstyr, på grunn av Andersens deltakelse i selskapet. Andersen har derfor måttet finansiere selskapet med dyre private lån. Selskapets økonomi er av samme grunn svekket, og aksjekapitalen er i dag tapt. Det må legges til grunn at den tapte aksjekapitalen vil realiseres i et tap for Andersen fremtiden. Fremtidig tap kreves skjønsmessig erstattet med inntil 1 000 000 kroner.

Andersen har i tillegg krav på erstatning for ikke-økonomisk tap (oppreisning). Ved fastsettelse av beløpet må det særlig vektlegges at artikkelen har påført Andersen en betydelig og uopprettelig skade, og at den har påført Andersen helseproblemer. Allmennpreventive hensyn må også vektlegges i utmålingen.

Morgan Andersen har lagt ned slik påstand:

1. Aftenposten AS dømmes til å betale Morgan Andersen erstatning for tap med inntil kr 1 822 000,-, fastsatt etter rettens skjønn.
2. Aftenposten AS dømmes til å betale Morgan Andersen erstatning for fremtidige tap med inntil kr 1 000 000,-, fastsatt etter rettens skjønn.
3. Aftenposten AS dømmes til å betale Morgan Andersen oppreisning med inntil kr 1 500 000,-, fastsatt etter rettens skjønn.
4. Aftenposten AS dømmes til å betale sakens kostnader for tingrett og lagmannsrett.

Ankemotparten – *Aftenposten AS* – har i det vesentlige anført:

Partene er enige om at innholdet i artikkelen objektivt sett er ærekrenkende. Omtalen av Andersen går likevel ikke ut over det som beskyttes av ytringsfriheten. Uttalelsene er derfor ikke rettsstridige og gir ikke grunnlag for erstatningsansvar.

Etter EMDs og Høyesteretts praksis må rettsstridsspørsmålet avgjøres ut fra en bred og helhetlig vurdering, hvor pressefriheten avveies mot omdømmevernet.

Utgangspunktet for rettstridsvurderingen er ikke om enkeltytringer i en pressedekning isolert sett er sanne, men om den aktuelle pressedekningen i sin helhet er innenfor ytringsfrihetens grenser. Utgangspunktet for vurderingen i denne saken er således at Aftenposten har formidlet en rekke belastende ytringer om tidligere forhold som både var vitterlige, rettmessige og relevante for det aktuelle nyhetsoppslaget. I tillegg kommer én ærekrenkende påstand som ikke var bevist eller motbevist, og som Andersen fikk imøtegå innenfor samme nyhetsdøgn.

I rettsstridsvurderingen må det i dette tilfellet særlig legges vekt på at pressedekningen gjelder forhold av åpenbar allmenn interesse. Dette gjelder både økonomiske misligheter i idretten generelt, den pågående Piiroja-saken spesielt, samt Morgans Andersens tidligere tilknytning til Mikel-saken og siktelsen i Piiroja-saken. Morgan Andersen er en person som selv har søkt offentligheten i mange år.

Aftenposten har ikke opptrådt uaktsomt. Artikkelen bygger på en bred vurdering av faktiske opplysninger som forelå på publiseringstidspunktet, og bevisførselen viser hvor vanskelig det er å komme til bunns i saken selv i dag. Det ble også forsøkt å få saken belyst ved kommentarer fra Andersen. Andersens versjon ble også publisert i nettavisen samme dag, og i papiravisen samme døgn. Selv om uttalelsen om Andersens befatning med avtalen som lå til grunn for utbetalingen i ettertid skulle vært noe mer forbeholden, har artikkelen ikke et innhold og en form som går ut over eventuelle overdrivelser og feilskjær som er vernet av yringsfriheten. Konsekvensen av artikkelen må antas å være marginale for Andersen i lys av den belastning som allerede fulgte av tidligere forhold og den samtidige siktelsen og pågripelsen i Piirioja-saken.

Erstatningskravet er uansett vesentlig for høyt. Tapspostene som kreves erstattet fremstår som usikre og udokumentert, og det påståtte kravet omfatter avledet/indirekte tap som ikke kan kreves erstattet. Det foreligger heller ikke adekvat årsakssammenheng mellom ærekrenkelsen og tapene. En eventuell oppreisningserstatning er dessuten krevd med et vesentlig høyere beløp enn det er grunnlag for i rettspraksis. Et høyt oppreisningsbeløp kan i seg selv være i strid med EMK artikkel 10.

Aftenposten AS har lagt ned slik påstand:

1. Anken forkastes
2. Morgan Andersen betaler Aftenposten AS' saksomkostninger for lagmannsretten.

Lagmannsretten bemerker:

Saken gjelder krav om erstatning for ærekrenkelse i medhold av skadeserstatningsloven § 3-6. Bestemmelsens første ledd lyder slik:

Den som har krenket en annens ære eller privatlivets fred, skal, såfremt han har vist uaktsomhet eller vilkårene for straff er til stede, yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten under hensyn til den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig. Han kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke økonomisk art som retten finner rimelig.

Kravet er rettet mot Aftenposten AS. Som eier og utgiver, har selskapet erkjent ansvar for eventuelle krav dersom vilkårene for erstatning foreligger, jf. § 3-6 annet ledd.

Et grunnvilkår for erstatning etter § 3-6 er at noen har "krenket en annens ære". Dette vil være tilfellet når gjerningsbeskrivelsen i straffeloven § 246 eller § 247 objektivt sett er oppfylt. Den relevante bestemmelsen i dette tilfellet er straffeloven § 247 første punktum som lyder slik:

Den som i ord eller handling optrer på en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller til å utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit, eller som medvirker dertil, straffes med bøter eller med fengsel inntil 1 år.

Det følger ellers av sikker rett at erstatningsansvar og straff bare kan idømmes i tilfeller der ærekrenkelsen anses rettsstridig, se f.eks. Rt. 2003 side 1190 (Minnefond) avsnitt 53.

I dette tilfellet er partene enige om at artikkelen 14. desember 2011 inneholder uttalelser som fyller det objektive gjerningsinnholdet i straffeloven § 247. Tvisten gjelder spørsmålet om det ærekrenkende utsagnet er rettsstridig, og om Aftenpostens medarbeidere har utvist den nødvendige grad av skyld for å utløse ansvar etter skadeserstatningsloven § 3-6.

Vurderingen av om et ærekrenkende utsagn er rettsstridig, må blant annet vurderes ut fra konvensjonsforpliktelser som er gjennomført i norsk rett. Erstatningsansvar for ytringer innebærer i utgangspunktet et inngrep i ytringsfriheten etter EMK artikkel 10, samtidig som den enkeltes omdømme er vernet av EMK artikkel 8.

EMKs bestemmelser om ytringsfrihet og personvern er gjort til norsk lov gjennom menneskerettsloven, og rettsstridsvurderingen vil måtte innebære en balansering av disse to menneskerettighetene opp mot hverandre, jf. blant annet EMDs dom 29. juni 2004 i sak Chauvy m.fl. mot Frankrike (EMD 64915/01) avsnitt 70. I rettens vurdering vil EMDs og Høyesteretts praksis være de primære rettskilder.

De rettslige utgangspunktene for denne avveiningen er blant annet gjennomgått i Rt. 2014 side 152 (Ambulansesjåfør). I avgjørelsen viser Høyesterett blant annet til følgende uttalelse inntatt i Rt. 2003 side 928 (Tønsberg Blad) avsnitt 44 om hvilke momenter som er relevante i rettsstridsvurderingen:

...ved den konkrete avveiningen må foretas en vurdering etter flere kriterier. Av disse finner jeg grunn til å fremheve graden av allmenn interesse, beskyldningens karakter, derunder om beskyldningen klassifiseres som 'value judgment' eller 'factual statement', om den retter seg mot offentlig person eller privatperson, samt graden av aktsomhet, derunder om og eventuelt i hvilken utstrekning media på publiseringstidspunktet hadde holdepunkter i faktum for at påstanden var sann. Generelt vil ytringen ha et sterkt vern dersom den gjelder forhold av allmenn interesse, verdivurderinger, videreformidling, offentlig person, og det foreligger sterke holdepunkter for at påstanden var sann. Motsatt: Gjelder saken beskjedne allmenn interesse, faktapåstander, egen fremsettelse, privatperson, og det foreligger svake holdepunkter for at påstanden var sann, har ytringen et mindre sterkt vern.

I 2014-avgjørelsen sluttet Høyesterett seg til de vurderingskriteriene som var lagt til grunn i 2003-avgjørelsen og presiserte at EMD ikke hadde innvendinger til disse kriteriene selv

om EMD i dom 1. mars 2007 kom til at 2003-avgjørelsen innebar en krenkelse av EMK artikkel 10 (EMD 510/04).

I forbindelse med vedtakelsen av ny straffelov hvor ærekrenkelser ble avkriminalisert, ble det vedtatt en ny bestemmelse i skadeserstatningsloven § 3-6a som regulerer erstatningsansvar for ærekrenkelser. Bestemmelsen er ikke trådt i kraft.

Bestemmelsens første ledd viderefører i praksis ordlyden i dagens bestemmelse i § 3-6 sammenholdt med straffeloven §§ 246 og 247. I bestemmelsens annet ledd er det inntatt en ny bestemmelse som regulerer når en ærekrenkelse anses vernet av ytringsfriheten:

En ærekrenkende ytring medfører ikke ansvar etter første ledd dersom den anses berettiget etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfrihet. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på om ytringen hviler på et fyldestgjørende faktisk grunnlag, på ytringens grad av krenkelse, og om hensynet til den krenkede er tilfredsstillende ivare tatt ved for eksempel adgang til imøtegåelse, om allmenne interesser eller andre gode grunner tilsa at den ble satt frem, og om ytreren har vært i aktsom god tro med hensyn til de momenter som kan gjøre ytringen berettiget.

Bestemmelsen fikk sin endelige utforming under komitébehandlingen i Stortinget. Departementets opprinnelige lovutkast var ikke ment å endre gjeldende rett, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) side 488. Det går frem av samme proposisjon at departementet la vekt på å utforme bestemmelsen slik at den skulle være i samsvar med, og gi informasjon om, hvilke vurderingstemaer og momenter som står sentralt i EMDs og Høyesteretts praksis, jf. side 167, jf. side 160-162. Det fremgår ikke av forarbeidene at Stortinget har ment å endre disse forutsetningene ved utforming av den endelige lovteksten, jf. Innst.O. nr. 73 (2008-2009) side 30. Lagmannsretten legger derfor til grunn at bestemmelsen er ment å gi uttrykk for rettstilstanden i dag slik lovgiver oppfatter den, selv om bestemmelsen ikke er trådt i kraft.

Ut fra ovennevnte legger lagmannsretten til grunn at rettsstridsvurderingen innebærer at hensynet til ytringsfriheten må balanseres mot den enkeltes omdømmevern ut fra en bred helhetlig vurdering i det konkrete tilfellet. Vurderingen må ta utgangspunkt i de momenter som er særlig vektlagt i EMDs og Høyesteretts praksis.

Lagmannsretten går etter dette over til å vurdere om uttalelsene i artikkelen 14. desember 2011 anses rettsstridige.

Utgangspunktet for vurderingen er at artikkelen omhandler et tema av stor allmenn interesse. Artikkelen belyser mistanke om økonomiske misligheter innen idretten. Idretten mottar betydelig pengeoverføringer gjennom offentlige tilskudd, tippemidler, sponsorer mv. I lys av dette er det blant annet samfunnsnyttig å belyse om idretten i tilstrekkelig grad har greid å bygge opp kompetanse til å drive økonomisk virksomhet i denne størrelsesorden, herunder forebygge og bekjempe økonomiske kriminalitet på en måte som

står i samsvar med størrelsen på de midler som forvaltes. Mistanken gjaldt i dette tilfellet store pengebeløp, i tillegg til reduksjon av fellesskapets midler gjennom skatteunndragelse. Dette har i seg selv allmenn interesse. Den offentlige interessen ble også satt i kontekst gjennom blant annet en kommentar som ble trykket i samme avis.

Aftenpostens dekning ligger således i kjerneområdet for hva som er vernet av ytringsfriheten. Det vises blant annet til at EMD har understreket betydningen av pressens rolle i et demokratisk samfunn, og at pressen ikke pålegges unødige skranker i sin rolle som "public watchdog", jf. blant annet EMDs storkammerdom 20. mai 1999 i saken om Bladet Tromsø mfl. mot Norge (EMD 21980/93) avsnitt 59.

At mistanken kunne knyttes til Morgan Andersen som person, blant annet ved at han er oppgitt som referanseperson på den aktuelle fakturaen, hadde etter lagmannsrettens syn i seg selv en allmenn interesse. Morgan Andersen har vært en sentral skikkelse i norsk idrett i en årrekke. Han har hatt flere lederstillinger innen idretten som forutsetter tillit, og har selv søkt offentligheten. Samtidig var Andersen tidligere domfelt for dokumentfalsk og falsk politianmeldelse som leder i Lyn i Mikel-saken, og han var under etterforskning og siktet for medvirkning til skatteunndragelse som leder i FFK i Piiraja-saken.

Retten vil likevel understreke at den allmenne interessen i at mistanken rettet seg mot Morgan Andersen som enkeltperson, er mindre enn den allmenne interessen i at Piiraja-saken muligens ikke var et engangstilfelle i FFK. Samtidig står personvern hensyn sterkere når dekningen rettes mot Morgan Andersen som person, og ikke mot klubben som sådan.

Lagmannsretten tar etter dette utgangspunkt i at inngrep i ytringsfriheten krever sterke grunner.

De aktuelle ytringene må tolkes i lys av hvordan en ordinær leser vil oppfatte dem, og i den konteksten de er fremsatt, jf. Rt. 2014 side 152 avsnitt 115 med videre henvisninger. Videre må de vurderes på grunnlag av avisens samlede dekning av saken, herunder senere oppslag med opplysninger som vil kunne korrigere lesernes oppfatning.

Temaet for artikkelen var en avsløring om at det forelå en avtale knyttet til spilleren Abgar Barsom som kunne sammenliknes med avtalen som ble gjort med Piirajas estiske agentselskap. I samme avis var det et stort oppslag om at Piiraja-avtalen hadde gitt grunnlag for en politiaksjon mot klubben dagen i forveien, med ransaking og siktelse av to personer i FFK-ledelsen. Grunnlaget var mistanke om medvirkning til skatteunndragelse. Andersen var en av de siktede, og politiaksjonen og siktelsen av Andersen ble koblet direkte til avsløringen i artikkelen.

Den helt sentrale påstanden i artikkelen er at det var Morgan Andersen som hadde inngått avtalen som ble avslørt. Oppslaget var klart vinklet mot Andersen som person, med bilde

og en profil som blant annet beskrev forhold Andersen tidligere var dømt for. På denne måten ble Morgan Andersen som person tydelig knyttet til millionutbetalingen som skattemyndighetene ga uttrykk for at de ville granske.

I denne konteksten vil påstanden om at Andersen hadde inngått en "mer eller mindre identisk" avtale knyttet til en annen spiller, og at avtalen lå til grunn for en faktura på 1 000 000 kroner, langt på vei måtte oppfattes av den alminnelige leser som en påstand om at Andersen i alle fall hadde tilrettelagt for grov skatteunndragelse. Opplysningen om at Morgan Andersen tidligere var straffet i Mikel-saken, og koblingen til siktelsen i Piiraja-saken, var egnet til å styrke en slik oppfatning.

Lagmannsretten tar etter dette utgangspunkt i at artikkelen fremsetter en alvorlig faktisk påstand som den alminnelige leser langt på vei må oppfatte synonymt med økonomisk kriminalitet i den sammenhengen den er fremsatt. Uttalelsen er presis, uforbeholden, fremsatt av avisen selv og gjelder et konkret faktisk forhold. Det dreier seg således ikke om verdivurderinger eller videreformidling av beskyldninger fremsatt av andre. Alt dette er forhold som skjerper kravene til faktisk belegg for påstanden for at den skal anses vernet av ytringsfriheten etter EMDs og Høyesteretts praksis.

Bevisførselen i lagmannsretten har i stor grad vært innrettet for å belyse det faktiske grunnlaget for påstanden i dag. Det er imidlertid ikke anført, og lagmannsretten finner det heller ikke bevist, at Andersen mest sannsynlig har inngått den avtalen som ligger til grunn for den aktuelle fakturaen. Det tas derfor utgangspunkt i at påstanden ikke er bevist.

Lagmannsretten går så over til å vurdere om det likevel forelå et fyllestgjørende faktisk grunnlag for påstanden på publiseringstidspunktet, og i hvilken grad ansatte i avisen kan sies å ha opptrådt aktsomt i denne forbindelse.

Journalisten har forklart at artikkelen ble skrevet på grunnlag av muntlige opplysninger fra personer han ønsker å holde anonyme av hensyn til kildevernet. Dette er kilder han har kommet i kontakt med etter at han begynte å arbeide med Piiraja-saken i 2009.

Om betydningen av anonyme kilder ved vurderingen av om det foreligger faktisk belegg for ytringen, vises det til Rt. 2003 side 928 (Tønsberg Blad) avsnitt 43:

Det å referere til anonyme kilder bør [...] likestilles med beskyldninger som avisen fremsetter uten kildeangivelse.

Videre heter det i avsnitt 47 i dommen:

Selv om bruk av anonyme kilder er et anerkjent virkemiddel i moderne journalistikk, vil kravet til aktsomhet skjerpes ved slik kildebruk. Det må videre i en slik situasjon i

betydelig grad være avisens risiko om de faktiske opplysninger som bringes, viser seg å være usanne.

Ved overprøving av Høyesteretts avgjørelse ga EMD sin tilslutning til dette i dom 1. mars 2007 (EMD 510/04) avsnitt 95 der det heter:

The Court accepts this reasoning and finds no special grounds for dispensing the newspaper from its ordinary obligation to verify factual statements that are defamatory of private individuals.

Avisens faktiske grunnlag for påstandene må etter dette i utgangspunktet vurderes uavhengig av kildeopplysninger som ikke er åpne og derved mulige å etterprøve.

I tillegg til muntlige opplysninger fra anonyme kilder, hadde journalisten samme dag fått tilgang til fakturaen som lå til grunn for oppslaget. I tillegg var han i besittelse av en faktura for "scouting fee" fra Piirajas agentselskap som han kunne sammenlikne med. Faksimile av denne fakturaen ble trykket den 22. desember 2011.

På fakturaen som lå til grunn for artikkelen, var det gjort følgende påtegning for hånd:

AKTIVERE 1.500.000 BARSOM
KONTRAKT KOMMER

Påtegningen må forstås som at det forelå en kontraktsforpliktelse på 1 500 000 kroner knyttet til spilleren Abgar Barsom, at beløpet skulle balanseføres i regnskapet og at kontrakten som dokumenterte forpliktelsen ville komme.

Påtegningen ga etter lagmannsrettens syn Aftenposten et fyllestgjørende faktisk grunnlag for å fremsette påstand om at det forelå en avtale som kunne sammenliknes med avtalen som lå til grunn for utbetalingen til Piirajas estiske agentselskap. Dette styrkes av at fakturaen inneholdt en påtegning som viser at den ble attestert og utbetalt. Det er heller ikke bestridt at utbetalingen har funnet sted, og FFK-ledelsen har selv i ettertid knyttet utbetalingen til spilleren Abgar Barsom.

Derimot er det ingen i klubben som vil vedkjenne seg å ha hatt befatning med avtalen som ligger til grunn for utbetalingen. På forespørsel fra revisor fremla klubben en avtale datert 15. februar 2008 som knytter utbetalingen til Abgar Barsom i forbindelse med revisjon av regnskapet for 2008 i 2009, men denne avtalen er ikke underskrevet på klubbens vegne.

Spørsmålet blir etter dette om Aftenposten hadde fyllestgjørende faktisk grunnlag for å påstå at Morgan Andersen hadde inngått den underliggende avtalen, eller mer konkret; om opplysningen om at Morgan Andersen var oppgitt som referanseperson på fakturaen ga fyllestgjørende grunnlag for en slik påstand.

Journalisten har forklart at han hadde arbeidet med Piiroja-saken siden 2009, og at han var kjent med at det var indre stridigheter i FFK. Dette er også godt belyst i en artikkel i avisen 22. desember 2011 under overskriften "Alle skylder på alle i Fredrikstad", hvor en rekke personer i FFK-ledelsen ble konfrontert med de to aktuelle fakturaene. Essensen i artikkelen er at ingen i klubben har kjennskap til noe som helst omkring de utbetalte honorarene som er knyttet til Piiroja og Barsom. I ettertid har det vist seg at til sammen 20 personer har vært mistenkt/siktet i Piiroja-saken, og at til sammen ni personer har fått strafferettslige reaksjoner. Morgan Andersen var ikke en av disse ni.

Dette tilsier etter lagmannsrettens syn et skjerpet krav til aktsomhet når personer som ikke ønsker å fremstå i offentligheten utleverer dokumenter som er egnet til å kaste mistanke på enkeltpersoner til pressen. Når kildene holdes anonyme, har domstolene ingen mulighet til å foreta noen vurdering av kildenes motiver. Det er således ukjent for lagmannsretten om kilden(e) er blant dem som er straffet i Piiroja-saken. At kildene og deres troverdighet ikke kan etterprøves, er som nevnt avisens risiko.

Videre vises det til at Morgan Andersen var sykmeldt fra stillingen som daglig leder i FFK fra 14. oktober 2007, mens Barsom først ble FFK-spiller i overgangsvinduet som åpnet i januar 2008. Dette innebærer at overgangsavtalen med Barsom etter overgangsregelverket skal ha vært inngått flere måneder etter at Andersen gikk ut i sykmelding. Dette er informasjon som var enkelt tilgjengelig da artikkelen ble skrevet, og som journalisten også bekreftet i retten at han var kjent med.

Selv om dette i seg selv ikke utelukker at en avtale med Barsom reelt sett kunne ha vært fremforhandlet av Andersen utenfor overgangsvinduet før Andersen gikk ut i sykmelding, eller at Andersen kunne være aktiv i klubben til tross for at han var sykmeldt, er dette forhold som bidrar til å reise tvil om det er faktisk belegg for avisens påstand.

Retten finner ikke å kunne legge vekt på at de anonyme kildene skal ha opplyst at Andersen var aktiv i klubben under sykemeldingen. På grunn av kildenes anonymitet kan dette ikke etterprøves, og flere vitner har i retten forklart at Andersen ikke var aktiv i klubben mens han var sykmeldt i påvente av en rettslig avgjørelse i Mikel-saken.

Avisens påstand innebar at Andersen enten hadde brutt overgangsreglene, eller at han hadde arbeidet til tross for at han var sykmeldt. Dette skjerper avisens krav til aktsomhet. Likevel ble det ikke foretatt enkle undersøkelser for å bekrefte eller avkrefte mistanken før avisen konkluderte med at Andersen hadde inngått avtalen.

En enkel undersøkelse kunne for eksempel være å kontakte Barsoms tidligere klubb for å avklare om de var kjent med forhandlinger mellom FFK og Barsom før Andersen gikk ut i sykmelding, eller hvem som forhandlet om spillerovergangen på vegne av FFK. Dette ble

ikke gjort, noe journalisten i retten forklarte med at det ikke var uvanlig at klubber forhandlet med spillere i strid med overgangsreglementet.

At Andersen sto som FFKs referanseperson på fakturaen innebar selvsagt en sterk mistanke om at avsenderen hadde en oppfatning om at Andersen i alle fall var kjent med det avtalemessige grunnlaget for fakturaen. På den annen side foreligger det som nevnt konkrete holdepunkter som taler mot at Andersen skal ha vært involvert i avtaler omkring Barsoms overgang til FFK i 2008. Retten finner det heller ikke overraskende om en faktura som eventuelt er sendt etter avtale med andre i klubbledelsen, er stilet til den som formelt har signaturrett for selskapet i egenskap av daglig leder. Dette ville være en enkel foranstaltning for å unngå å rette en eventuell mistanke mot andre som eventuelt hadde inngått avtalen. Det går også med tydelighet frem av fakturaen at den ikke ble attestert av Andersen, men av Morten Huth som var konstituert i Andersens stilling i hans sykefravær. Huth var også konstituert som daglig leder i overgangsvinduperioden da spilleravtalen med Barsom i alle fall formelt ble inngått, samt da fakturaen ble sendt og attestert ca. fem måneder etter at Andersen gikk ut i sykmelding.

Ut fra ovennevnte finner lagmannsretten at fakturaen ga et sparsomt faktisk grunnlag for å konkludere med at Andersen hadde inngått avtalen som lå til grunn for utbetalingen.

Det faktiske grunnlaget for påstanden svekkes ytterligere av at artikkelen ble trykket før avisen hadde innhentet Andersens kommentar. Påstanden synes primært å være fremsatt på grunnlag av opplysninger fra kilder som selv ikke ønsker å fremstå med navn. I tillegg var journalisten kjent med at det kunne foreligge interesse- og personkonflikter i klubben. I en slik situasjon måtte det fremstå som vesentlig for å etterprøve påstanden, at denne ble underlagt kontradiksjon fra Andersen selv, jf. Rt. 2003 side 1190 (Minnefond) avsnitt 81.

Det er uklart i hvilken utstrekning Aftenposten forsøkte å kontakte Andersen før avisen gikk i trykken. Andersen har forklart at det ikke er spor på hans telefoner som tilsier at avisen forsøkte å ta kontakt, men han kan ikke utelukke dette siden telefonen ble beslaglagt av politiet. Aftenpostens journalist har forklart at en kollega forsøkte å ringe Andersen flere ganger i løpet av en time på ettermiddagen 13. desember 2011 uten å få svar.

Lagmannsretten bemerker at Aftenposten har risikoen for å dokumentere at det er gjort forsøk på å undergi påstander av denne karakter kontradiksjon før de trykkes. Retten finner det likevel ikke avgjørende å ta stilling til om Aftenposten har forsøkt å ta kontakt med Andersen, siden dette uansett synes å være et begrenset forsøk over telefon i en periode på én time samme dag som avisen var kjent med at Andersen var pågrepet av politiet.

Det forelå etter dette uansett en mangel på kontradiksjon som normalt vil være helt sentralt for en betryggende vurdering av det faktiske grunnlaget for mistanken mot Andersen.

I ettertid viste det seg også at Andersen hadde faktiske opplysninger som for den alminnelige leser må antas å bidra til å belyse hans rolle. Disse er gjengitt i en artikkel som ble publisert på nettavisen samme dag, og i papiravisen påfølgende dag. Under overskriften "Dette er saken" i artikkelen der Andersens kommentar ble trykket, er det ikke lenger påstått med bred penn at Andersen hadde inngått avtalen. Derimot heter det blant annet:

En faktura pålydende 1 million kroner ble attestert av Fredrikstads daværende konstituerte administrerende direktør Morten Huth 25. mars 2008

Morgan Andersen står oppført som FFKs referanse i fakturaen

Lagmannsretten bemerker at dette er en langt mer nøytral gjengivelse av de faktiske forhold ut fra de kilder som lå til grunn for pressedekningen, og retten legger til grunn som mest sannsynlig at oppslaget ville hatt et mer moderat innhold dersom den opprinnelige artikkelen ikke hadde blitt trykket før Andersen hadde hatt mulighet til å kommentere innholdet.

Etter lagmannsrettens syn svekker mangelen på kontradiksjon fra Andersen det faktiske grunnlaget for påstandene i artikkelen i betydelig grad.

Lagmannsretten er etter dette kommet til at det på publiseringstidspunktet ikke forelå et fyllestgjørende faktisk grunnlag for påstanden om at Andersen hadde inngått avtalen som lå til grunn for den aktuelle fakturaen.

Lagmannsretten legger videre til grunn at Aftenposten har utvist en ikke ubetydelig grad av uaktksomhet med hensyn til påstandens sannhet på publiseringstidspunktet. Det vises særlig til at det forelå et svakt faktisk grunnlag for påstanden. Påstanden synes i det vesentlige fremsatt på grunnlag fra opplysninger fra kilder avisen holder anonyme, og avisen foretok ikke enkle undersøkelser for å avklare Andersens rolle ved overgangen til Barsom. Retten kan heller ikke se at det forelå noe hastverk som gjorde det rimelig å konkludere bastant om dette før Andersen hadde fått anledning til å kommentere påstandene. Alternativt kunne oppslaget først vært trykket uten å vinkle dette mot Andersens person.

Ved aktsomhetsvurderingen finner lagmannsretten det også relevant å vektlegge at Aftenposten er felt av pressens eget organ for å ha brutt Vær varsom-plakaten punkt 3.2 for utilstrekkelig kildegrunnlag og dokumentasjon i lys av mangelen på samtidig kommentar fra Andersen. Vær varsom-plakaten representerer en bransjenorm som omhandler hvilke krav til kildekritikk bransjen mener bør stilles med det formål å kvalitetssikre journalistikkens innhold. Den aktuelle bestemmelsen pålegger pressen å være spesielt aktsom ved blant annet behandling av informasjon fra anonyme kilder. At en slik norm ikke er overholdt, er et moment i aktsomhetsvurderingen.

Til rettsstridsvurderingen vil retten ytterligere bemerke at manglende samtidig imøtegåelse fra Andersen ikke bare svekker det faktiske grunnlaget for påstanden. Dette er et forhold som også medfører at personvernkrenkelsen blir større enn det som kan begrunnes i hensynet til den allmenne interessen i pressedekningen.

Dette følger av at leserne av de ærekrenkende påstandene ikke nødvendigvis ble kjent med Andersens syn, herunder sykmeldingen fra 14. oktober 2007, siden dette ikke kom frem i samme medieoppslag. I tillegg er det opplyst at den opprinnelige ærekrenkende artikkelen straks ble spredt i en rekke andre medier, mens artikkelen med Andersens imøtegåelse av påstandene senere samme dag ikke ble dekket av andre medier i samme grad.

Dette er et forhold som i seg selv får betydning for avveiningen av hensynet til ytringsfriheten og personvernet. Lagmannsretten kan ikke se at den allmenne interessen i pressedekningen av saken i seg selv tilsa at oppslaget ikke kunne ventet til Andersen fikk mulighet til samtidig imøtegåelse. Mediedekningen er i dag i stor grad plattformnøytral, og artikkelen kunne vært publisert med Andersens kommentarer i nettavisen samme dag. Alternativt kunne man som nevnt unnlatt å vinkle oppslaget mot Andersen som person inntil han fikk mulighet til å imøtegå påstandene.

At personvernkrenkelsen på grunn av manglende samtidig imøtegåelse gikk lenger enn det som synes nødvendig for å ivareta den allmenne interessen i saken, er etter rettens syn et relevant moment i rettsstridsvurderingen. Dette må gjelde selv om det faktum at Andersens kommentarer rent faktisk ble trykket i en egen artikkel, og at denne ble publisert på nettavisen samme kveld som den ærekrenkende artikkelen sto på trykk, er forhold som begrenser personvernkrenkelsen. At artikkelen skal bedømmes i lys av oppfølgingsartikkelen senere samme dag, følger blant annet av EMDs dom 1. mars 2007 i saken Tønsberg Blad AS mfl. mot Norge (EMD 510/04) avsnitt 94. Poenget slik lagmannsretten ser det, er imidlertid at samtidig imøtegåelse i større grad ville vært egnet til å begrense personvernkrenkelsen av grunner som er nevnt ovenfor.

Ut fra en samlet vurdering er lagmannsretten etter dette kommet til at påstanden om at Andersen hadde inngått en avtale som var mer eller mindre identisk med Piiraja-avtalen, innebærer en rettsstridig ærekrenkelse. Lagmannsretten legger videre til grunn at påstanden går ut over de feil og overdrivelser som må anses vernet av ytringsfriheten, jf. blant annet Rt. 2003 side 1190 (Minnefond) avsnitt 85.

Som en oppsummering av lagmannsrettens begrunnelse, vises det særlig til at det dreier seg om en ikke bevist faktisk påstand fremsatt av avisen selv, som den alminnelige leser måtte oppfatte som en påstand om alvorlig økonomisk kriminalitet og derved ærekrenkende. Selv om deknningen var av allmenn interesse også med hensyn til å knytte saken til Morgan Andersen som person, var Aftenposten ikke i aktsom god tro med hensyn til det faktiske grunnlaget for påstanden. Sentralt i denne forbindelse var at påstanden og

vinklingen av artikkelen mot Morgan Andersen i det vesentlige skjedde på grunnlag av opplysninger fra anonyme kilder som avisen i liten grad forsøkte å etterprøve. I tillegg kom opplysningene fra et miljø hvor avisen var kjent med at det forelå betydelige person- og interessekonflikter, uten at Andersen ble gitt reell mulighet for kontradiksjon før avisens påstander, basert på anonyme kilder, ble satt på trykk.

Andersen har videre anført at oppslaget knyttet til dekningen av Mikel-saken er ærekrenkende. Lagmannsretten finner det klart at dette ikke er tilfellet. Det vises kort til at omtalen er sann, og at tidligere domfellelse i Mikel-saken hadde en klar relevans for temaet i artikkelen.

Andersen har endelig anført at omtalen av hans bakgrunn i NISO-saken må forstås slik at han fikk sparken i organisasjonen. Lagmannsretten er enig i at formuleringen er uheldig, og at den kan leses på denne måten. Samtidig går det frem av dommen i personalsaken som det er henvist til, at Andersen som administrerende direktør i NISO hadde oppfordret markedsdirektøren til å dekke inn bilkostnader ved å skrive fiktive reiseregninger, og at Andersen senere ga vedkommende avskjed fra stillingen på dette grunnlaget, jf. tingrettens dom side 7. Når dette er lagt til grunn etter bevisførsel i en rettskraftig dom, kan det i denne sammenhengen ikke anses rettsstridig av Aftenposten å referere dette, og forholdet har klar relevans til den aktuelle artikkelen. At omtalen fikk en uheldig formulering som i stedet rettet mistanken mot et langt mindre belastende forhold for Andersens omdømme, må etter lagmannsrettens vurdering ligge innenfor de feil og overdrivelser som må anses vernet av ytringsfriheten.

Lagmannsretten er etter dette kommet til at artikkelen 14. desember 2011 inneholdt en rettstridig ærekrenkelse etter skadeserstatningsloven § 3-6, jf. straffeloven § 247 for så vidt gjelder Andersens befatning med Barsom-avtalen, men at den øvrige dekningen faller innenfor pressefrihetens vern.

Lagmannsretten legger til grunn at det er utvist uaktsomhet med hensyn til de faktiske forhold som gjør ærekrenkelsen rettsstridig, herunder det faktiske grunnlaget for beskyldningenes sannhet. De subjektive vilkår for erstatning er oppfylt.

Aftenposten AS er etter dette erstatningsansvarlig etter skadeserstatningsloven § 3-6 første ledd, jf. annet ledd.

Lagmannsretten går så over til å vurdere de tap Andersen har krevd erstattet.

Andersen har krevd erstattet lidt økonomisk tap med inntil 1 822 514 kroner. Grunnlaget er i korthet at Andersen var i ferd med å inngå en konsulentavtale som han anfører at ville ha gitt ham en årlig inntekt på 750 000 kroner i 2012, og deretter 1 500 000 kroner per år, da artikkelen kom på trykk. Som følge av påstandene i artikkelen, ble avtalen ikke inngått.

Tapet er beregnet ut fra differansen mellom det antatte lønnsnivået etter konsulentavtalen og Andersens faktiske inntekter. Beløpet inkluderer i tillegg en sum på 68 000 kroner for et enkeltoppdrag for samme oppdragsgiver som også falt bort etter avisoppslaget.

I tillegg har Andersen krevd erstattet fremtidig økonomisk tap med inntil 1 000 000 kroner. Grunnlaget er i korthet at Andersen har skutt inn til sammen 1 121 155 kroner i selskapet Olympic Brygga AS hvor han er hovedaksjonær, styreleder og daglig leder. Som følge av påstandene i Aftenpostens artikkel, anføres det at selskapet verken fikk finansiering gjennom ordinære lån, eller avtaler om leasing av utstyr, på grunn av Andersens deltakelse i selskapet. Han har derfor måttet finansiere selskapet med dyre private lån. Selskapets økonomi er av samme grunn svekket, og aksjekapitalen er i dag tapt. Det må legges til grunn at den tapte aksjekapitalen vil realiseres i et tap for Andersen i fremtiden.

Lagmannsretten bemerker at det er Andersen som har bevisbyrden for at det foreligger et økonomisk tap som står i årsakssammenheng med den rettsstridige ærekrenkelsen.

Når det gjelder lidt tap vises det kort til at det ikke forelå noen avtale verken om et arbeidsforhold eller et oppdragstakerforhold da artikkelen kom på trykk. Etter lagmannsrettens syn hefter det usikkerhet om en slik avtale ville blitt inngått, og det hefter ikke minst betydelig usikkerhet til om en slik avtale ville gitt Andersen en årlig inntekt på 1 500 000 kroner.

På samme måte finner retten et eventuelt fremtidig tap dårlig dokumentert. Selv om Andersen har investert en betydelig sum i aksjer i et selskap hvor aksjekapitalen er bokført som tapt etter en etableringsfase, foreligger det ikke opplysninger som sannsynliggjør at Andersen personlig må forventes å realisere et tap i fremtiden. Tvert i mot er det opplyst for lagmannsretten at kundemassen er i stadig økning, og at eierne mener det er grunnlag for videre drift i selskapet.

Lagmannsretten finner det uansett ikke nødvendig å ta stilling til om det foreligger et økonomisk tap, siden det ikke er sannsynliggjort at et eventuelt tap er forårsaket av Aftenpostens rettsstridige ærekrenkelse i artikkelen 14. desember 2011.

Lagmannsretten tar i denne forbindelse utgangspunkt i at dekningen av Andersens eventuelle rolle i Barsom-saken i det alt vesentlige ligger innenfor ytringsfriheten. Det problematiske i dekningen er at Aftenposten reservasjonsløst har lagt til grunn at Andersen inngikk avtalen som lå til grunn for den aktuelle fakturaen. Med Andersens samtidige kommentar kunne avisen for eksempel erstatningsfritt referert det faktum at Andersen var oppgitt som referanseperson i en faktura som virker mer eller mindre identisk med tilsvarende faktura i Piiraja-saken.

I tillegg kommer at Aftenposten og en rekke andre medier samme dag dekket politiaksjonen mot FFK, herunder at Andersen var pågrepet og siktet for medvirkning til skatteunndragelse. Det var riktignok kjent at Piiraja-avtalen var blitt gransket av skattemyndighetene i 2009-2010, og at saken ble gjenopptatt av skattemyndighetene og anmeldt til politiet høsten 2011. Likevel innebærer ransakingen av lokalene til klubben der Andersen hadde vært administrativ leder, samt pågripelsen og siktelsen av Andersen personlig, en markert endring i sakens alvorlighetsgrad i forhold til Andersens personlige omdømme. Dette er forhold som ble forsterket av Andersens tidligere dom i Mikel-saken.

I den grad Andersen har hatt problemer med å skaffe arbeid og lånefinansiering etter 14. desember 2011, er det vanskelig å se at dette ikke er en direkte følge av siktelsen i Piiraja-saken, sett i lys av tidligere forhold. Politietterforskningen av Andersen i Piiraja-saken ble først avsluttet ved henleggelsesbeslutning 30. januar 2014. Dette innebar at han var siktet for medvirkning til skatteunndragelse i mer enn to år etter at artikkelen sto på trykk.

Dette understøttes også av den skriftlige og muntlige bevisførselen omkring dette, som gjennomgående fremhever "pågripelsen", "Piiraja-saken" og til dels også "Barsom-saken" som problematisk, uten at dette er relatert til spørsmålet om Aftenpostens påstander i artikkelen 14. desember 2011 gikk for langt i å være konkluderende i sin form.

Andersen har i denne forbindelse anført at Piiraja-saken ikke kan ha vært utløsende, siden denne var kjent for allmenheten helt siden 2009. Til dette bemerkes kort at pågripelsen og siktelsen 13. desember 2011 som nevnt markerte et alvorlig skifte i saken med hensyn til belastningen for Andersens omdømme. Dette understøttes av forklaringen fra Andersens fastlege, som i retten ga uttrykk for at saken hvor Andersen ble pågrepet var en veldig belastning etter en periode med bedring i helsetilstanden. Til fastlegens opplysninger om at Andersen synes å reagere sterkest på å bli beskyldt for ting han ikke har gjort, bemerkes at Andersen også har benektet å ha begått straffbare forhold i Piiraja-saken, og at siktelsen ble henlagt etter mer enn to års etterforskning.

Ut fra ovennevnte finner lagmannsretten det ikke sannsynliggjort at Andersen ville hatt en annen inntektsevne dersom Aftenposten ikke hadde vært for konkluderende med hensyn til Andersens eventuelle befatning med den såkalte Barsom-saken. Det samme gjelder i forhold til en eventuell risiko for at Andersens selskapsinvesteringer i fremtiden vil realiseres i et tap. Det foreligger således ikke nødvendig årsakssammenheng mellom ærekrenkelsen og eventuelle økonomiske tap.

Lagmannsretten er etter dette kommet til at vilkårene for erstatning for økonomisk tap etter skadeserstatningsloven § 3-6 ikke er oppfylt.

Lagmannsretten finner det derimot rimelig å tilkjenne Andersen erstatning for ikke-økonomisk tap. Det bemerkes for ordens skyld at det ikke foreligger særlige grunner til å

frita Aftenposten AS for ansvar for ikke-økonomisk tap som eier og utgiver, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 annet ledd annet punktum. Dette er heller ikke anført.

Utmålingen skal foretas ut fra en bred skjønnsmessig vurdering av krenkelsen og partenes forhold.

Det bemerkes innledningsvis at Andersens krav på oppreisningserstatning med inntil 1 500 000 kroner ligger vesentlig over det nivået som rettspraksis gir grunnlag for å tilkjenne.

Ved utmålingen legger lagmannsretten særlig vekt på at Aftenposten kan bebreides for å ha fremsatt alvorlige og uforbeholdne påstander som det ikke forelå faktisk grunnlag for, og at avisen har utvist en ikke ubetydelig grad av uaktsomhet i denne forbindelse. Påstandene ble også spredt i øvrige medier, noe som måtte fremstå som påregnelig for avisen.

Lagmannsretten finner derimot ikke å kunne tillegge Andersens helseplager særlig vekt, siden det ikke fremstår mest sannsynlig at forverringen etter desember 2011 er et resultat av ærekrenkelsen. Ut fra bevisførselen synes det tvert i mot mest sannsynlig at en forverring i Andersens helsetilstand i sin helhet skyldes dekningen av pågripelsen og siktelsen i Piiroja-sett sett i lys av tidligere forhold han er domfelt for.

Etter en samlet vurdering er lagmannsretten kommet til at en oppreisningserstatning på 100 000 kroner er passende.

Saken er med dette ikke vunnet for noen parter, jf. tvisteloven § 20-2. Partenes krav om saksomkostninger skal etter dette vurderes etter tvisteloven § 20-3.

Morgan Andersen har fått medhold i at det foreligger en rettsstridig ærekrenkelse som gir grunnlag for oppreisningserstatning. Kravet er tatt til følge med et langt lavere beløp enn det han har krevd, og han har ikke fått medhold i krav om erstatning for økonomisk tap.

Lagmannsretten finner at det foreligger tungtveiende grunner for å tilkjenne Morgan Andersen delvis dekning av saksomkostninger. Retten legger til grunn at en vesentlig begrunnelse for saksanlegget har vært å få en rettslig vurdering av om Aftenpostens påstander i Barsom-saken ligger utenfor pressefrihetens grenser, og hovedtyngden i de reelle tvistepunktene synes å gjelde dette spørsmålet. Det vises til Andersens forklaring i retten om behovet for å sette en stopper for mediedekning som han har følt seg vergeløs mot, og at søksmål med risiko for et betydelig økonomisk ansvar er det eneste virkemiddelet han som privatperson har til rådighet for å kunne oppnå dette.

Lagmannsretten legger til grunn at det har hatt stor velferdsmessig betydning for Andersen å få prøvd dette spørsmålet for retten, og at styrkeforholdet mellom partene er så vidt ulikt

at Andersen bør tilkjennes saksomkostninger knyttet til avgjørelsen av spørsmålet om det forelå en rettsstridig ærekrenkelse, jf. tvisteloven § 20-3, jf. § 20-2 tredje ledd bokstav c.

Aftenposten har opplyst i retten at de har tilbudt Andersen en økonomisk erstatning på 100 000 kroner, men at de ikke har kunnet etterkomme Andersens krav om en beklagelse. Tilbudet er ikke påberopt i forbindelse med omkostningsavgjørelsen, og lagmannsretten finner det uansett ikke avgjørende når de reelle tvistepunktene i vesentlig grad knytter seg til verdier av ikke-økonomisk karakter.

Lagmannsrettens resultat skal legges til grunn for avgjørelsen av omkostningskrav for tingretten, jf. tvisteloven § 20-9 annet ledd, og lagmannsretten legger til grunn at Andersen på samme måte bør tilkjennes delvise omkostninger for behandlingen der.

Advokat Gaustad har inngitt saksomkostningsoppgaver med henholdsvis 266 803 kroner for tingretten, og 546 605 kroner for lagmannsretten. Av dette utgjør salæret 257 343 kroner for tingretten og 501 515 kroner for lagmannsretten. Beløpene inkluderer merverdiavgift som Andersen som privatperson har krav på å få erstattet.

Lagmannsretten legger til grunn at hovedtyngden av omkostningene for tingretten og lagmannsretten knytter seg til spørsmålet om ærekrenkelsen var rettsstridig.

Samtidig anses beløpene som er krevd høyere enn det som har vært nødvendig for en betryggende utførelse av oppdraget, jf. tvisteloven § 20-5. Dette gjelder særlig kravet for lagmannsretten.

Ut fra en samlet vurdering tilkjennes Andersen saksomkostninger med til sammen 500 000 kroner, hvorav 200 000 kroner knytter seg til behandlingen i tingretten og 300 000 kroner knytter seg til behandlingen i lagmannsretten.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

1. Aftenposten AS dømmes til å betale 100 000– etthundretusen – kroner i erstatning for ikke-økonomisk tap (oppreisning) til Morgan Andersen innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse til betaling skjer.
2. Aftenposten AS frifinnes for krav om erstatning for økonomisk tap.
3. I saksomkostninger for tingretten og lagmannsretten dømmes Aftenposten AS til å betale 500 000 – femhundretusen – kroner til Morgan Andersen innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.

Mary-Ann Hedlund

Harald Georg Venger

Tom L. Urdahl

Rett utskrift: